

Värmlandsrådet

Minnesanteckningar Kultur- och bildningsforum den 1 december 2022

Plats, tid Scandic Arvika, kl 13.00-16.00

Deltagare Elisabeth Kihlström, Ordförande, Region Värmland
Annika Sahlin, Årjängs Kommun
Bengt Berg, Torsby Kommun
Berit Larsson, Kils Kommun
Berit Larsson, Region Värmland
Birgitta Eklund, Eda Kommun
Henrik Axelsson, Arvika Kommun
Irene Lennemyr Winkler, Kils Kommun
Johanna Lasson, Karlstads Kommun
Lina Larhult, Karlstads Kommun
Maria Norell, Forshaga Kommun
Nils Safferson, Hammarö Kommun
Tony Nilsson, Årjängs Kommun
Ulrika Jacobs, Grums Kommun

I tjänsten Maria Unenge Hallerbäck, Överläkare BUP och klinisk lektor, Region Värmland
David Freundt, Processledare Tillitsbyrå, Grums Kommun
Henrik Svensson, Folkhälso- och kulturdirektör, Region Värmland
Ingrid Strengsdal, Chef Värmlandsrådsenheten, Region Värmland
Elin Åberg, Koordinator, Region Värmland

Inledning

Ordförande Elisabeth Kihlström, Region Värmland hälsar välkommen till årets- och mandatperiodens sista Kultur- och bildningsforum. Inledningsvis presenteras dagens agenda översiktligt. Sista programpunkten Må Bra- projekt i förskolan utgår.

Kraftsamling för ungas psykiska hälsa

Maria Unenge Hallerbäck, överläkare Barn- och ungdomspsykiatrisk mottagning och klinisk lektor, Region Värmland informerar om den ökade psykiska ohälsan hos barn och unga samt behovet av en kraftsamling för att vända den negativa trenden. Presentationen baseras på Svenska Läkaresällskapets rapport *"Kraftsamling för ungas psykiska hälsa"*. Rapporten utgör en kunskapssammanfattning och förslag till interventioner från Läkaresällskapets arbetsgrupp 2021.

Värmlandsrådet

Idag har var tionde 13–17 åring i Sverige kontakt med Barn- och ungdomspsykiatri (BUP). En högre andel än i andra jämförbara länder. Andelen unga som upplever symptom på psykisk ohälsa (huvudvärk, känsla av stress, trötthet under dagen, svårighet att somna) ökar även över tid. Enligt studier från Folkhälsomyndigheten är symptom för psykisk ohälsa mer framträdande och synligt hos flickor i jämförelse med pojkar. I beaktande är dock att det inte säger något om att pojkar inte mår dåligt.

Ökade socioekonomiska förutsättningar, större utmaningar på arbetsmarknaden för unga, ökad användning av sociala medier och-/eller sämre fungerande skolor kan vara exempel på möjliga förklaringar till den ökade psykiska ohälsan bland barn och unga i Sverige.

Psykisk ohälsa definieras och presenteras genom illustration i bilaga ”*Kraftsamling för ungas psykiska hälsa*”. Psykisk ohälsa preciseras i antingen psykiska besvär eller psykiatriska tillstånd. Psykiatriska tillstånd kan i sin tur specificeras i psykiska sjukdomar och syndrom eller utvecklingsrelaterade psykiska funktionsavvikelser (Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar). Med psykiska sjukdomar avses exempelvis depressiva syndrom, Anorexia och Bulimia Nervosa, ångestsyndrom eller tvångssyndrom m.fl. Medan utvecklingsrelaterade tillstånd i stället avser diagnoser såsom Autism, ADHD, ADD m.fl.

Behovet av Barn- och ungdomspsykiatri (BUP) fortsätter att öka, primärt för tonåringar men också för yngre barn. Ätstörningar tas upp som ett exempel på den ökade psykiska ohälsan. Ätstörningar ökar generellt bland unga i åldern 15-19, men också allt mer i yngre åldrar. Allt fler diagnostiseras även med exempelvis ADHD. Barn- och ungdomspsykiatri blir därför viktig både för arbete med förebyggande vård såväl som för behandling.

I takt med den ökade psykiska ohälsan, ökar således trycket på Barn- och ungdomspsykiatri. Då efterfrågan på vård överstiger de resurser som står till buds, krävs prioriteringar. Primärt prioriteras de barn och unga som utfört självmordsförsök eller har hög självmordsrisk, allvarliga ätstörningar, låg funktionsnivå i vardagen och-/eller stort lidande samt barn med symptom som kan leda till problem med misstänkt ADHD eller Autism. Barn- och ungdomspsykiatri har dock en målsättning om en förstärkt vårdgaranti vilket innebär att barn och unga ska ha rätt till ett besök inom 30 dagar från att remissen skrivits samt ytterligare ett besök inom 30 dagar därefter.

Svenska läkaresällskapet vill med sin arbetsgrupp bland annat uppmärksamma vikten av att beslutsfattare ser betydelsen av samarbete mellan hälso- och sjukvården, socialtjänsten, skolan samt dess elevhälsa. Det medicinska perspektivet på förebyggande och hälsofrämjande insatser bör således lyftas fram samt symposium bör skapas där professorer och beslutsfattare kan träffas och utveckla samarbetet. Fem förslag presenteras även för att minska den psykiska ohälsan hos barn och unga:

1. Regelbunden strukturerad fysisk aktivitet.
2. Balans mellan tid ägnad åt digitala medier och hälsofrämjande aktiviteter.

3. "Livskunskapsprogram" som hjälp till att stärka självkänslan, hantera stress och skapa positiva förändringar.
4. Främja psykisk hälsa i skolmiljön genom att anpassa kunskaps- och betygskrav till ungas utveckling och förutsättningar.
5. Tidig upptäckt och stöd till unga med ökad risk för sämre psykisk hälsa.

Samtliga fem förslag samt dess innehåll presenteras i bilaga "*Kraftsamling för ungas psykiska hälsa*".

Diskussioner från deltagarna under presentationen

Under presentationen framfördes inspel från deltagarna. Nedan presenteras en selektion från några av diskussionerna:

Fråga: Har vi blivit bättre på att mäta psykisk ohälsa?

Svar: Det är ett mindre stigma, man skäms inte att man tar med sitt barn till Barn- och ungdomspsykiatri (BUP) som vuxen. Mörkertalet på psykisk ohälsa bland barn och unga blir därmed mindre.

Inspel: Ibland fokuserar vi på personen med ADHD i stället för hindret. Idag kan många gånger personen vara en diagnos snarare än att personen har en diagnos. Diagnosen blir därmed en del av deras identitet. Hindret borde i stället vara i fokus och att få hjälp med hindret för att individen ska kunna leva bra.

Inspel: Goda exempel lyfts från Karlstads Kommun. I Karlstads kommun arbetar man med aktiviteter i skolan för barn och unga såsom exempelvis dans utan krav. Problemet uppmärksammas med att många sporter idag har en medlemsavgift som är hög, vilket gör att barn vars föräldrar har socioekonomiska svårigheter eller problematik hamnar i utanförskap. Viktigt att arbeta med följande problem lokalt, men också i ett större perspektiv.

Svar: Idrottslektioner och raster kan lätt tas bort för barn och unga med Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF), då det är där man bedömer att det inte fungerar. Även fast behovet av fysisk aktivitet och rörelse är stort hos dessa barn och unga.

Tillitsbyrån

David Freundt, Processledare Tillitsbyrån, Grums Kommun informerar om Tillitsbyrån. Tillitsbyrån är ett femårigt projekt i Grums Kommun med syftet att finna former för att möta komplexa behov genom samskapande med kvinnor och män i åldern 15–29, verksamheter och andra samhällsaktörer. Målet är att skapa tillit för en känsla av sammanhang och tillit för att stärka och nå god och jämlik hälsa i kommunen.

Utifrån uppdrag gransknings reportage ”Att leva och dö i Grums” skapades och växte projektet Tillitsbyrån. Grums Kommun utsågs år 2013 till Sveriges sämsta kommun och blev en plats där man inte ville bo, utgörande av högt missbruk/riskbruk, höga ohälsotal, låg utbildningsnivå och högt bidragsberoende. Således kan även underliggande sociala strukturer vilka kan vara svåra att mäta, påverka att samhället ser ut som det gör. Exempelvis faktorer såsom det sociala arvet, individualism, rigida strukturer eller bruksnormen/arbetarnormen m.fl.

Tillitsbyrån riktar sig till de som är- eller riskerar att hamna i utanförskap. Individer som är i utanförskap och utsatthet tenderar att ha många olika kontakter med myndigheter samtidigt. Myndigheter såsom Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan, individ- och familjeomsorgen m.fl. Respektive myndighet har en handlingsplan för individen och kontaktperson. Även om respektive myndighet arbetar för individen, kan upplevelsen av utsatthet hos individen öka om personens insatser och myndighetskontakter inte samordnas eller samarbetar. Med hänvisning till individers önskemål om att bli sedda, färre kontakter med olika insatser samt ett ökat samarbete och bättre kommunikation mellan myndigheter pågår Tillitsbyråns arbete. En stor del av Tillitsbyråns arbete utgår från tjänstedesign. Med hjälp av tjänstedesign utformas tjänsten utifrån användarens verkliga behov, för att bli mer relevant och användarvänlig för slutanvändaren. Vidare information om Tillitsbyråns utmaningar och målsättning för 2023 presenteras i bilaga ”Tillitsbyrån”.

Värmlandsrådet

Övriga frågor samt avslutning

Forumets ordförande Elisabeth Kihlström, Region Värmland tackar för dagens möte och följande mandatperiod. Tillsammans med Ingrid Strengsdal, Chef Värmlandsrådsenheten, Region Värmland tas önskemål emot från deltagarna inför kommande forums innehåll och struktur.

Deltagarna önskar bland annat att kommande forum ska innehålla en presentation från olika kulturskolor, men också Region Värmlands arbete med kulturskolor. Kulturbussarna bör uppmärksammas igen, för att de ska fortgå för skolbarnen. Gällande strukturen önskas fortsatt reflektion över hur informationen ska föras från sakområdesforumen ut i kommunerna. Värmlandsrådets hemsida uppmärksammas där minnesanteckningar finns, men fortsatt arbete krävs för att nå ut med informationen. Deltagarna bör även själva med hjälp av sina kommuner komma överens om hur informationen ska föras vidare. Vidare reflektion behöver göras gällande hur mycket forumen ska användas för gemensam beredning samt om forumen ska innehålla specifika ämnen eller mer icke ärendebundna diskussioner. Även relationen mellan Värmlandsrådet, Ordföranderådet och forumen behöver fortsatt utredas och belysas. Ett stort värde i att forumen finns uppmärksammas av deltagarna för att samarbete och samverkan mellan region och kommuner ska fortlöpa.

Fler önskemål om kommande forums innehåll och struktur tas tacksamt emot. Kontakt hänvisas då till Ingrid Strengsdal eller Elin Åberg, Värmlandsrådsavdelningen.

Anteckningar skrivna av

Elin Åberg
Koordinator

Anteckningar justeras av

Elisabeth Kihlström
Ordförande